

Fem himmerlandske kvaderstensbroer

Rekonstruktion af et middelalderligt vejnet

Af Jens Velleu

Hvor vej krydser vandløb, opstår et trafikmæssigt problem, som først nu, hvor landet er fuldt udbygget med broer, kan siges at have fundet sin endelige løsning, det var en langvarig proces. De første rigtige broer synes bygget i vikingetiden, men først i middelalderen blev opgaven for alvor taget op. Af alt dette er der nu ikke meget tilbage - i hvert fald ikke over jordoverfladen. Faktisk er der kun ét sted i landet, hvor man uden at grave kan se rester af en middelalderlig vejbro.

Det er i den brede Skalsådal omkring 15 kilometer nord for Viborg, et halvt hundrede meter vest for den nuværende Viborg-Ålborg vej. Her ved Himmerlands sydgrænse var - og er altså stadig - en vigtig passage, og her lå den gamle Himmerbro, senere kaldet Løvel-bro. Hvad man ser, for så vidt det nu kan lade sig gøre for engens græsvækst, er en strømpille af fint tilhuggede kvadersten, som vi kender dem fra de jyske landsbykirker. I den ene ende er den formet som en spids, så den kan bryde den fremstrømmende is om vinteren og om foråret.

I 1936 flyttedes vejen omkring 50 meter østpå, og en ny vej over Skals-åen blev bygget. Området ved den ældre bro blev dengang undersøgt af Nationalmuseet ved Hugo Matthiessen og C. G. Schultz, som overraskende afdækkede resterne af den middelalderlige kvaderstensbro. Opmålinger og fotos fra denne udgravning blev ikke publiceret, men resultaterne er siden på mange måder indgået i faglitteraturen, og har ført til erkendelsen af, at fire andre, nu

nedbrudte, himmerlandske stenbroer ligeledes var middelalderlige. Hvad dette imidlertid måtte betyde for forståelsen af samfærdselens organisation i middelalderen synes endnu ikke konsekvent at være behandlet - måske fordi monumentgruppen endnu ikke er udførligt publiceret. Grundlaget for en videre diskussion har simpelthen været for spinkelt.

Blot denne enkelte bropille vidner i dag om tidligere tiders formåen. Manuskripter og dokumenter supplerer vores viden på flere punkter, mens en indskriftforsynet buesten er altafgørende for forståelsen af hele gruppen. Denne sten blev fundet i juni 1925 ved Viborg Amts Vejvæsen reparationsarbejder på den daværende Løvel-bro. Fundets værdi blev af arbejdsformanden straks erkendt. Besked gik til Viborg Stiftsmuseum. Stenen blev bragt til museet og indskrevet i protokollen under nummer 6069: Tilhugget buesten (hvælvingsssten), granit, med latinsk indskrift, formentlig fra bro. Flere tilhugne sten er fundet sammesteds. Giver: Viborg Amts Vejvæsen ved amtsvejinspektør Dalberg«.

I årene fremover blev fremsat flere tolknings- og dateringsforsøg af teksten, sidst af Erik Moltke i nærværende bog, hvor en henføring til kong Erik Plovpenning's regeringstid omkring 1250 er sandsynliggjort. Et er i hvert fald sikkert. Indskriften fortæller, at en *kong Erik* har spillet en rolle i byggeriet.

Det vigtige materiale fra undersøgelsen af Løvel-bro

1936 skal her fremlægges, og i tilslutning vil den spredte viden om de 4 andre himmerlandske kvadersstensbroer blive opsummeret, idet der ikke skal lægges skjul på, at en mere indgående undersøgelse af monumenterne - arkivalisk som arkæologisk - var ønskelig.

1. *Løvel-bro*. Skals å, Pederstrup sogn, Nørlyng Herred, Viborg amt.

Efter at den indskriftforsynede buesten i 1925 var bragt til Viborg Stiftsmuseum blev teksten søgt tolket af lektor ved Katedralskolen J. C. Hansen. Hans tolkning bragte Hugo Matthiesen i sit lærde arbejde »Viborg-veje, studier og vandringer« fra 1933 (1). Sammesteds gør Matthiesen kort opmærksom på stenbroerne Simested (2), Stenild (3) og Gl. Bonderup (3). Hugo Matthiesen var først og fremmest historiker, så da lejligheden ved vejforlægningen i 1936 bød sig til undersøgelsen af den ældre Løvel-bro, var det naturligt, at Nationalmuseets arkitekt C. G. Schultz tog med ham over til udgravningen. Af middelalderbroen var blot bevaret den søndre af de 2 strømpiller samt vederlaget på bredden. Fra undersøgelsen foreligger på Nationalmuseet en række fortrinlige fotografier af Hugo Matthiesen samt opmålinger af C. G. Schultz i

henholdsvis 1:20 og 1:50. I Schultz' lommebog viser nogle notitser, at undersøgelsen foregik omkring 6.8. 1936. Den frigravede strømpille ligger stadig synlig ved åen nord for den lange vejdæmning, der fører derud fra det faste land en lille hundrede meter borte.

Der var nu stille om sagen, indtil der i årbogen »Fra Viborg Amt«, 1941, fremkom to polemiske artikler af henholdsvis indskriftens første tolker J. C. Hansen (4) og af civilingeniør Vilhelm Marstrand (5). Den første redegjorde for sin teksttolkning fra 1925 og argumenterede for en datering til kong Erik Mendveds regering omkring 1300. Den næste fremførte med ret tvivlsomme argumenter holdepunkter for en datering til cirka 1135 med en tilføjelse på stenen omkring 1590. Vigtigere var, at han samtidig offentliggjorde en rekonstruktion af broen i 1:200 udført efter mål, som årbogens redaktør M. E. Guldal havde taget på stedet. Betragtningerne over brugte måleenheder og konstruktionsprincipper var værdifulde, idet eksakte mål her for første gang offentliggjordes.

Nogen videre nuanceret behandling af problemerne omkring Løvel-bro - eller de middelalderlige stenbroer i det hele taget - er ikke fremkommet sene-

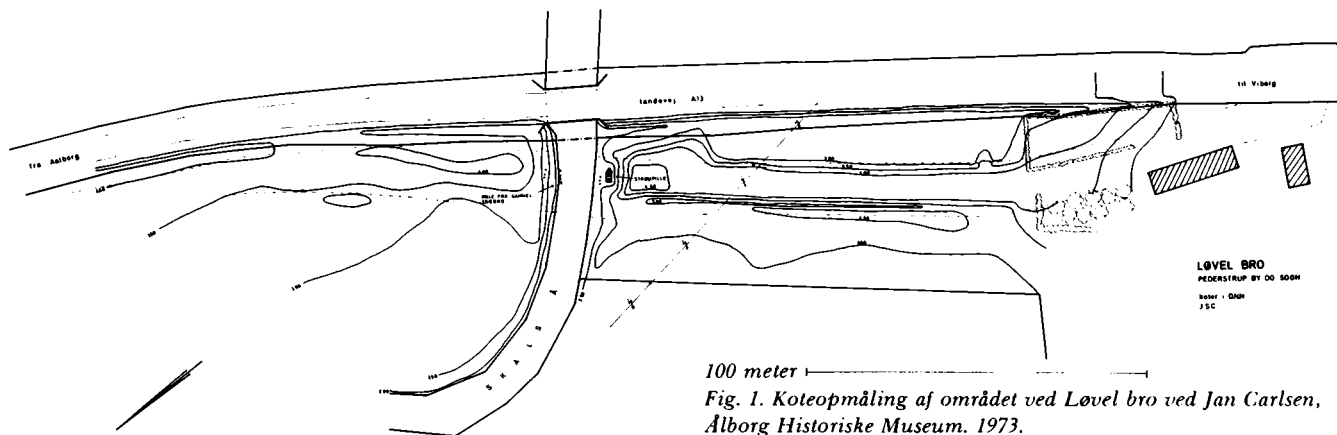
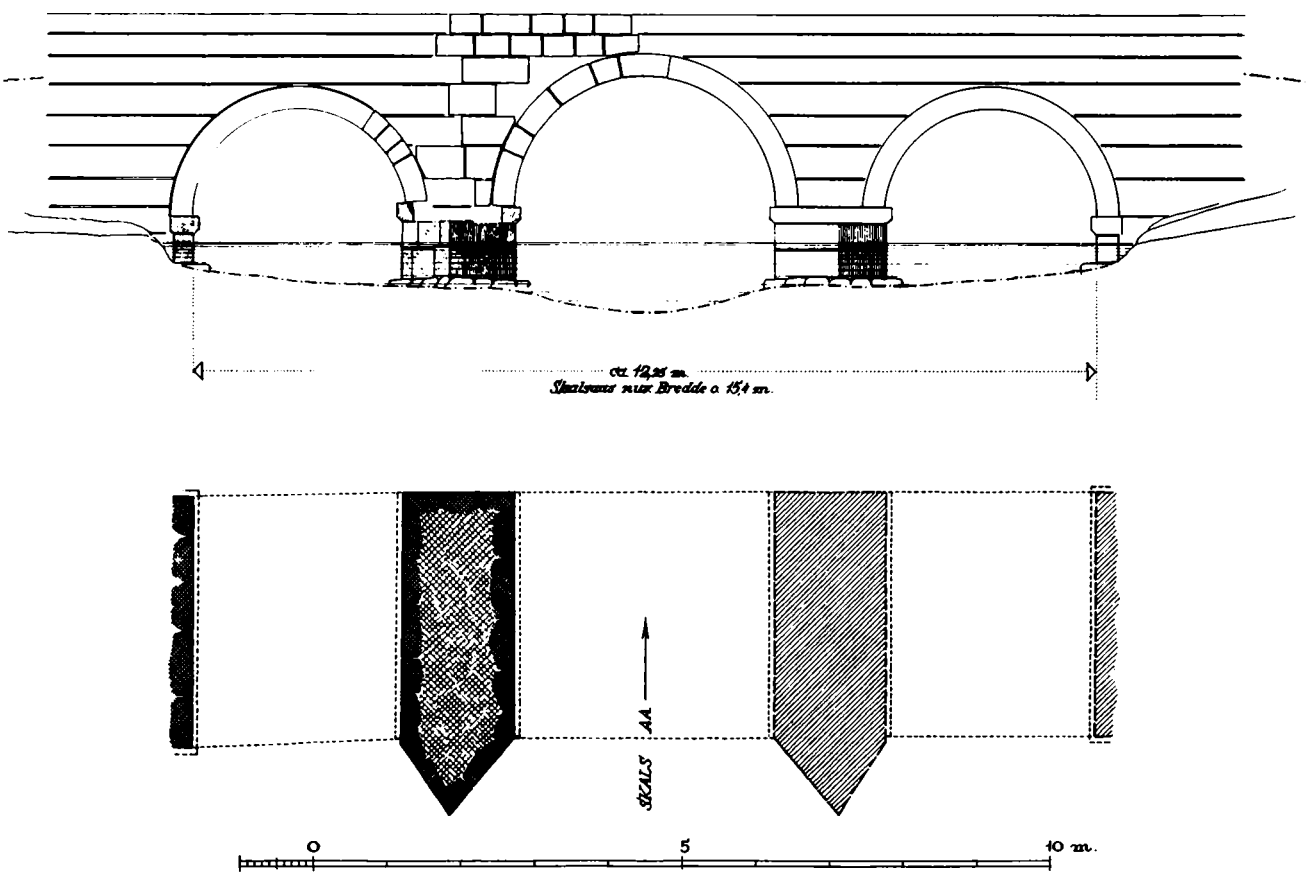

Fig. 1. Koteopmåling af området ved Løvel bro ved Jan Carlsen, Ålborg Historiske Museum. 1973.

re. Men broen var ikke helt glemt. Ved en fredningsnævnskendelse af 30.5.1960 (6) blev fredningen af broen og dens omgivelser tinglyst. I femte-udgaven af Trap fra 1962 opsummerede Hans Stiesdal endelig: »Under vejarbejde 1925 på Løgstørvejen ved Skals å fandtes rester af en granitkvaderbro, opført med samme forfinede teknik som de romanske granitkirker. Broen har været båret af to piller med is-ryg, hvoraf den sydl. tillige med lidt af det sydl. brohovede er bevaret. Den har at dømme efter de fund-

ne kvadere haft tre rundbuede gennemløb, det midterste ca. 3,5 m bredt, medens de to sidegennemløb har været ca. 2,90 m brede. En sten, formentlig slutstenen i midterbuen (nu i Viborg Stiftsmuseum) bærer en latinsk indskrift, der efter I. C. Hansens tolkning kan læses: »I Peders tid rejste Erik konge denne buerække«. Indskriften giver imidlertid ikke nogen sikker mulighed for datering af broen, der må

Fig. 2. Rekonstruktion af Løvel bro. Plan og opstalt. C. G. Schultz 1936.

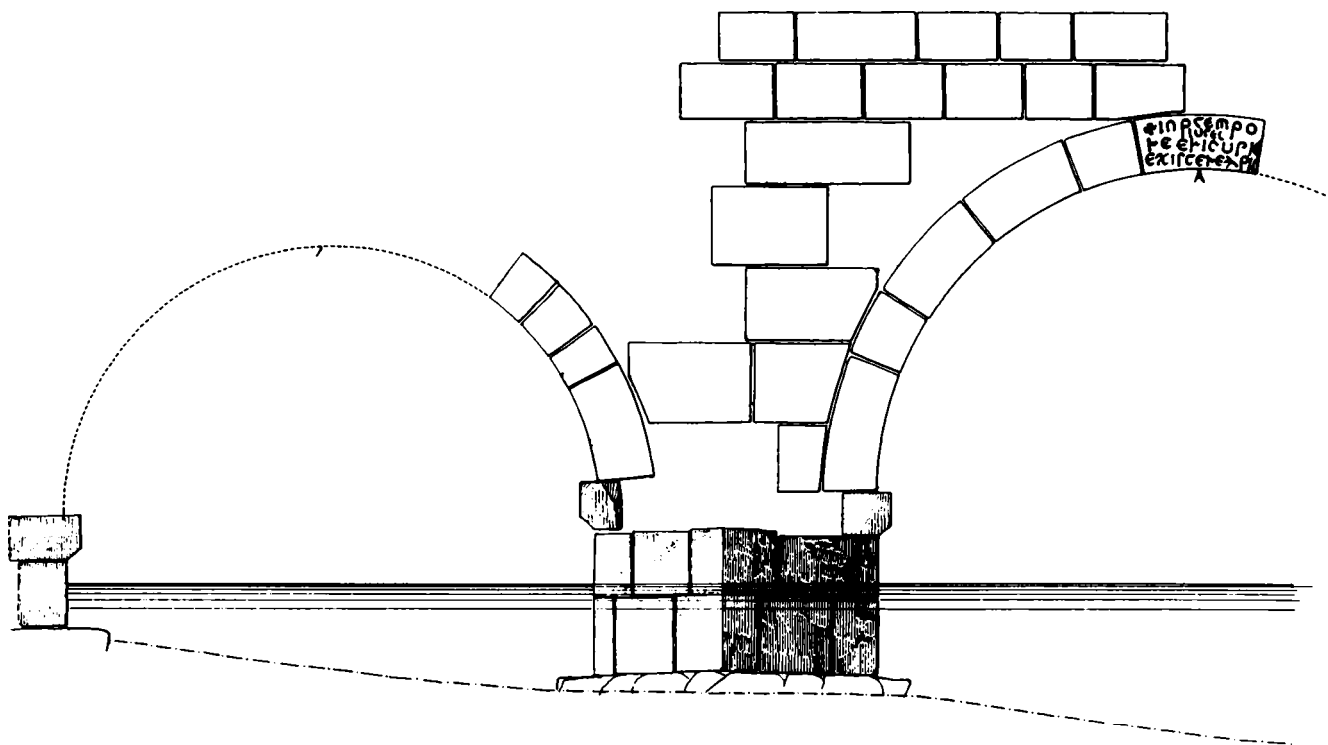
betraktes som et af de interessanteste kultur- og arkitekturhistoriske fund fra middelalderen« (7).

Som forberedelse til en undersøgelse af brokomplekset foretog landmåler Jan Carlsen, Aalborg Historiske Museum, 1973 en koteopmåling af områder (fig. 1), som viser åens omplacerede leje og vej-dæmningens forløb. Store ændringer i landskabets overflade må være foretaget siden middelalderen.

Af særlige problemstillinger, der vil blive søgt belyst ved den planlagte arkæologiske undersøgelse, kan særligt fremhæves: 1) På de ældre opmålinger fra undersøgelsen i 1936 (fig. 2,3,4) (8) ses det, at arki-

tekt Schultz må have benyttet de løst fundne kvadre i området til sin rekonstruktion af buestik og skiftegang. En sammenligning med Marstrands rekonstruktion fra 1941 (fig. 5) viser umiddelbart store forskelle i opfattelserne af princippet for opbygningen. Den herved skabte usikkerhed bør der derfor tages stilling til ved en bygningsarkæologisk opmåling af samtlige bevarede broelementer. 2) Et andet problem repræsenteres af fundamenteringens art. Opmålingerne og Hugo Matthiessens fotografier (fig. 6,7) (9) viser nemlig, at frigravningen omkring den bevarede bropille dengang ikke blev ført helt i bund sikkert på grund af indstrømmende vand. Det skulle i dag være muligt at undersøge dette for-

Fig. 3. Rekonstruktion af buer og skiftegang. C. G. Schultz 1936.

hold nærmere. 3) Af stor betydning vil det enlig ved snit i vejdæmningen at få afdækket de skiftende vejførings konstruktion og forhold til stenbroen. Samtidig kan man håbe, at det vil være muligt at påvise rester af den ældre træbro, hvis eksistens antydes af den ved Erik Moltke fremlagte tolkning af indskriftstenen.

2. *Bundrup bro.* Lerchenfeld å, Vester Bølle sogn, Rinds herred, Viborg amt.

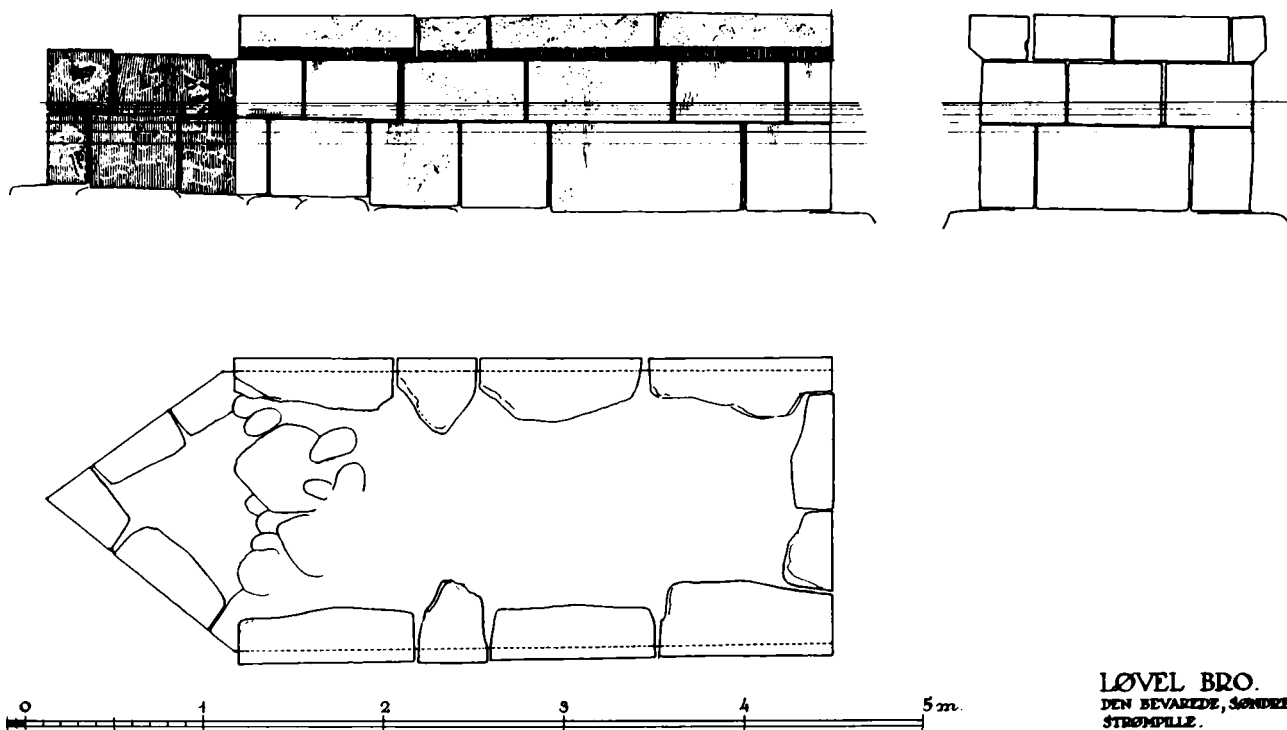
Broen er omtalt af herredsfoged Kristen Sørensen Testrup (1785-1761) i »Rinds herreds krønike« (10): »Østen for gården (Lerkenfeld) er beliggende Lerchenfelds mølle, som tilforn kaldes Bro mølle, hvilken mølle i forrige tider har ligget et stykke østen for, som den nu ligger, og da haft sit navn af den bro, som

der lå straks østen for, gamle Bundrup bro kaldet; samme bro var i fordum tider gjort af hugne sten og hvalt med 2 hvælvinger, som forlængst var nedfaldne og blevne øde og siden igen en træbro sat i steden. Jeg optog selv i året 1737 en del hugne sten af grundvolden deraf, som var satte i kalk, og fandt jeg der endnu en sten af hvælvingen. Denne træbro blev øde, siden broen ved Lerkenfeld blev bygget, dog stod den endnu i de åringer 1670 omtrent«. Nyere iagttagelser af broen synes ikke at foreligger.

3. *Håls bro.* Lindenberg å, Gunderup sogn, Fleskum herred, Ålborg amt.

Broen omtales i femte-udgaven af Trap fra 1961 af

Fig. 4. Opmåling af den bevarede bropille. C. G. Schultz 1936.

LØVEL BRO.
DEN BEVAREDE, SØNDRER
STRØMPILLE.

Henrik Møller: »Håls bro, hvoraf der er fundet tilhugne kvadre, også i bueform, stammer fra middelalderen, da adelvejen til Ålborg gik herover. Den nævnes første gang 1511 (Håls bro). Ødelagt under svenskekrigene, så der kun var kørevase og gangspang til 1753, da grav Adam Moltke til Lindenberg byggede en buet træbro, 22 alen lang, der først afløstes 1891 af en cementbro, som fornyedes 1958. Flere kvadre fra den gl. bro har i mange år været trappesten til Håls skole og til grundsten i flere huse i nærheden af broen, navnlig til Håls bro kro, der blev opført sammen med træbroen 1753, men som forlængst er nedlagt«. Ovenstående bygger delvis på en

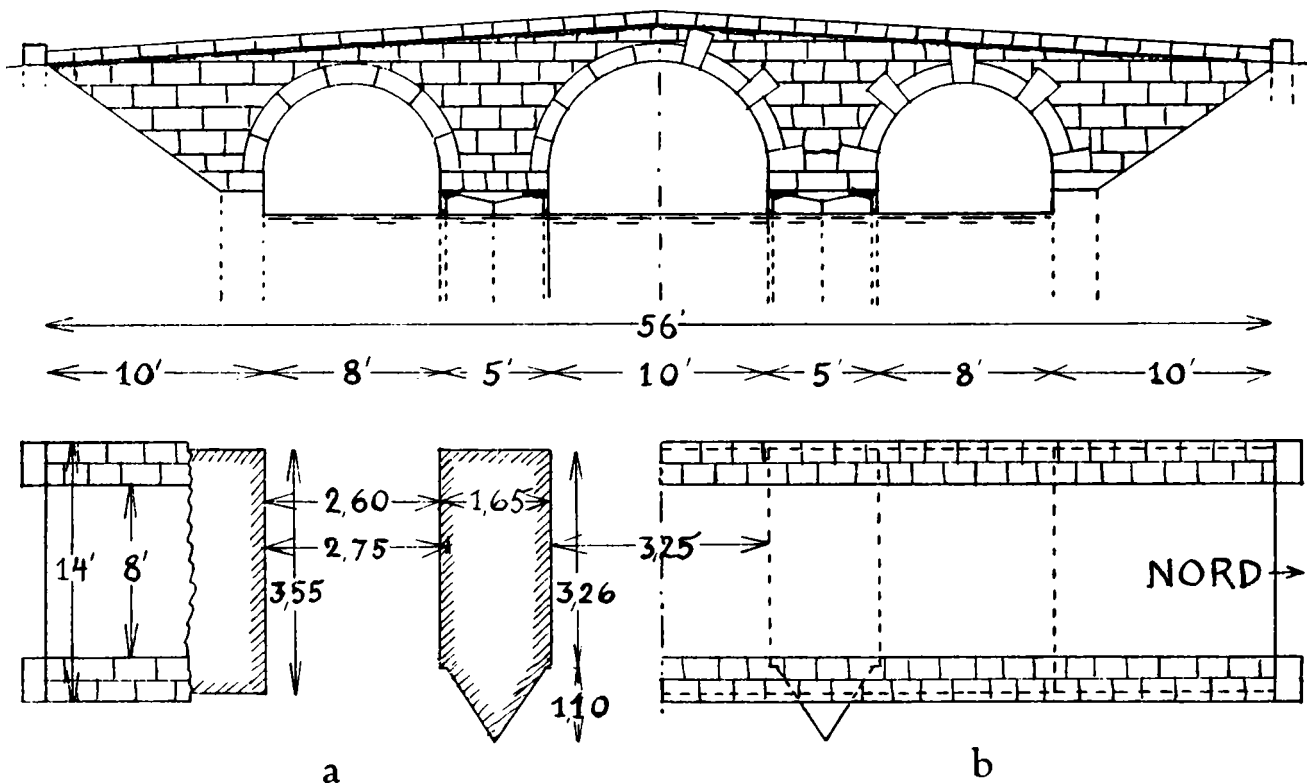
rapport i Nationalmuseet af Olaf Olsen, som 12.10.1960 fotograferede nogle af de i 1958 bjergede kvadre, som nu kranser et blomsterbed ved central-skolen i Blenstrup (fig. 8).

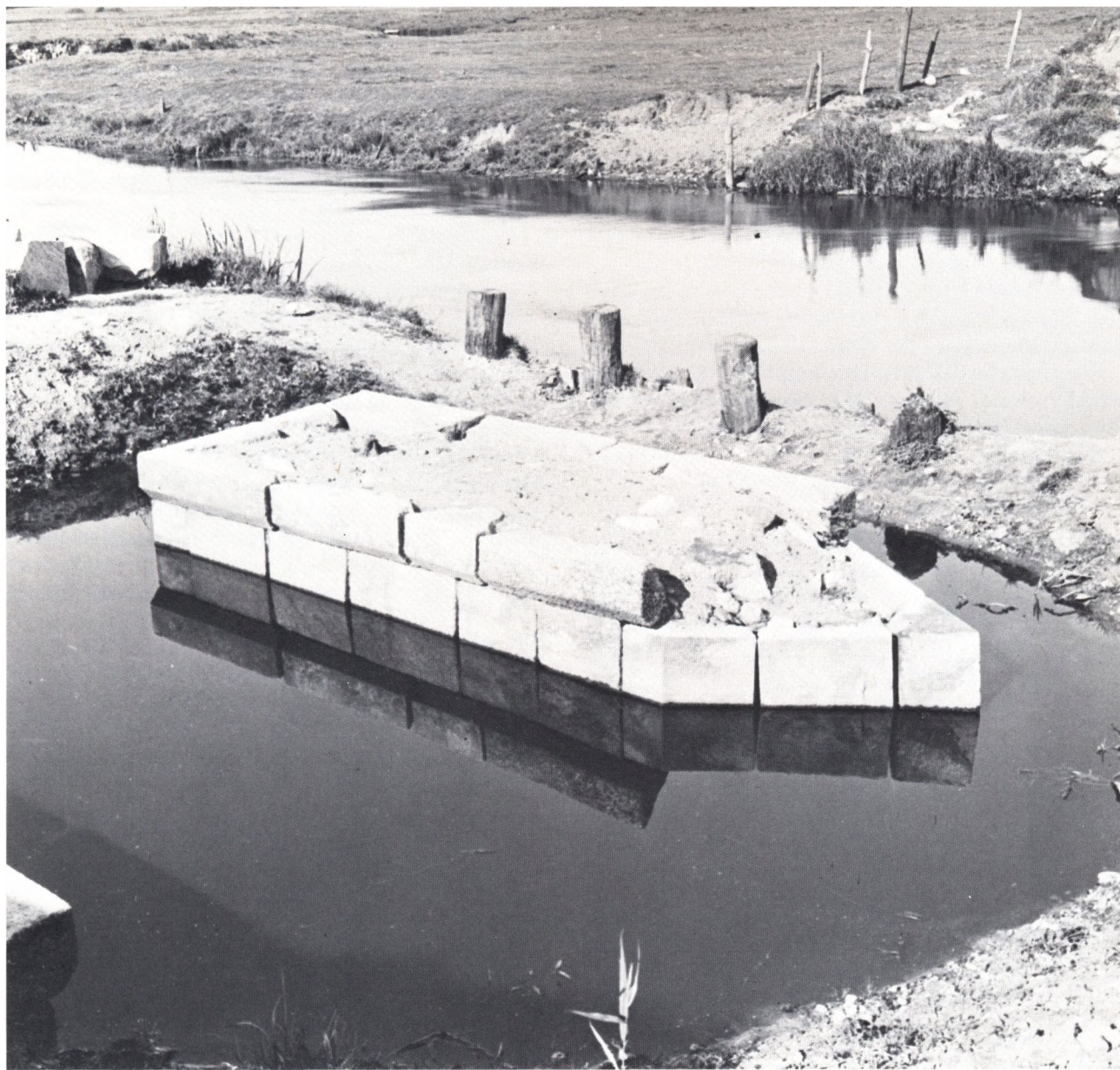
4. Simested bro. Simested å, Simested sogn, Rinds herred Viborg amt.

Broen blev kendt gennem en indberetning til Nationalmuseet fra Museumsinspektør Th. Thomsen: »Nybro kro pr. Løgstrup. 21.8.1900. Herved undlader jeg ikke at bringe til Museets kendskab, at jeg just nu gennem vejinspektør Dalberg i Viborg har fået meddelelse om, at der ved broarbejde ved Simested bro (nær Hvam station) er fundet rester af en

Fig. 5. Rekonstruktionsforsøg af Løvel bro. V. Marstrand 1941.

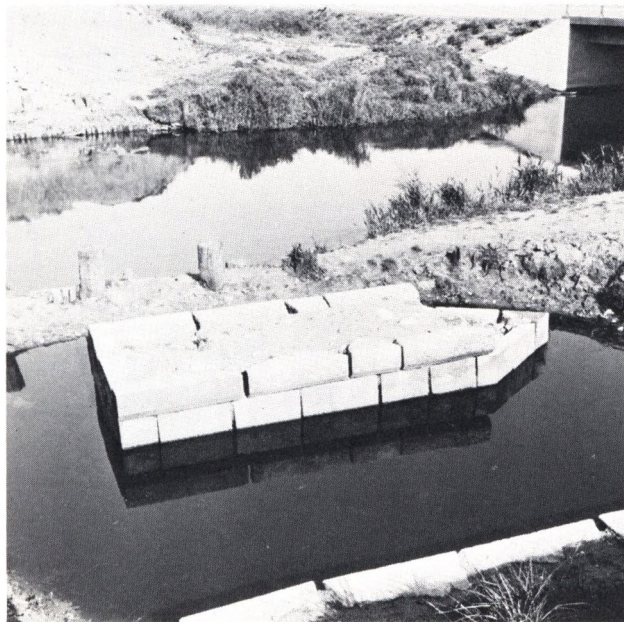
Fig. 6. Fotografi af bropille. Hugo Matthiessen 1936.

gammel bro af tilhugne sten. Meddelelsen vidste ikke, hvorvidt disse rester var så gamle, at de havde interesse for museet, men der har stået mindst 2 træbroer siden den omtalte stenbro. Resterne, som vejnspektøren tegnede for mig omtrent som hosstående (fig. 9), bestod af levninger af én pille ved hver side ind ved land samt midt ud større levninger af en mod strømsiden tilspidset pille. Da der arbejdes på broen, der skulle være færdig om ca. 14 dage, formener jeg, at sagen haster, og at Museets svar rettest bør stiles direkte til vejnspektør Dalberg, Viborg. Han var forøvrigt meget bange for at gøre unødigt ulejlighed, og meddelelsen ville ikke være fremkommet, om vejnspektøren ikke tilfældig havde fået at vide, at jeg opholdt mig her. Med højagtelse, ærbødigtst, Thomas Thomsen«.

Fig. 6a. Fotografi af bropille. Hugo Matthiessen 1936.

Hugo Matthiessen supplerer i »Viborg-veje«, 1933, side 172 note 35 med følgende: »Stenhugger Jensen, Hobro, som deltog i arbejdet, har yderligere mundtligt givet mig oplysninger om fundet. En del af kvadrene fandt anvendelse som sokkel i Adelgade 24 i Hobro, dog har hr. Jensen hugget skråkanten. Istandsættelse af Simested bro 1613-14, Hald Lens Regnskaber 1613f.«

5. *Stenild bro*. Simested å, Stenild sogn, Gislum herred, Ålborg amt.

Broen omtales kort af Resen i slutningen af 1600-ene (11): »I Senild (dvs. Stenild) sogn er der en bro af hugne sten, der siges at være bygget af en Tyge og en Sigvard, ifølge dette gamle vers:

Tyge Nold og Sigvard Boe

Bygde Glenstrup kirke og Senild broe«.

Omkring 1750 skriver Testrup i »Rinds herreds krønike« (12): »... Herudi er beliggende Stenild bro, som tilforn har været bygget af hugne sten med tven- de hvælvinger, hvoraf den ene af bønderne blev ned-

Fig. 7. Fotografi af bropille. Hugo Matthiessen 1936.

kastet 1627 ved de kejserlige folks indfald her i landet, menende dermed at kunne forhindre dem overfarten; den anden hvælving er nedfalden omtrent 1710, hvorpå vandet tog sin vej østen omkring; men broen blev igen opdyddet og på stedet sat igen en træbro 1733. Om denne Stenild bro haves sådant gammelt rim: 'Ingtot og Svendbo de bygte Stenild kirke og Stenild bro'«. Rester af broen synes ikke iagttaget i nyere tid.

Efter denne gennemgang kan en mere nuanceret vurdering af monumentgruppen begynde. I den tidligere forskning er broerne nok nævnt - oftest i større værker om vore veje - men en mere indgående behandling af emner som: broernes opførelstidspunkt, bygmestre, betydning i samtiden, senere skæbne, samlede antal, er mærkeligt nok ikke fremkommer (12). Men lad os kort se på, hvad der tidligere er skrevet. Hovedværket - nu 40 år gammelt - er Hugo Mathiessens: Viborg-veje fra 1933. Som den første sætter han Løvelbro i forbindelse med vort middelalderlige vejnet og gør samtidig opmærksom på sandsynligheden af, at de andre kvaderstensbroer skal forstås i sammenhæng med dateringen af Løvel bro. Problemerne omkring broerne er dog ikke behandlet nøjere.

I sammenligning med Hugo Matthiessens inspirerende studier over de jyske veje (14) falder C. J. Lundbyes arbejder fra 1920'erne og 30'erne (15) uværgerligt igennem. Blandt andet inddrages de himmerlandske broer ikke i behandlingerne. En nærmere karakteristik af Lundbyes arbejdsmetoder skal ikke fremlægges her, idet det fornyligt på fortræffelig måde er gjort i A. Wittendorffs disputats: Alvej og kongevej fra 1973. Selvom denne afhandling koncentrerer sig om Sjælland og om eftermiddelalderlige veje, gør forfatteren alligevel rede for det hidtidige studium af hele det ældre danske vejssystem. De 5 middelalderlige himmerlandske sten-

broer bliver således omtalt kort, men deres betydning diskuteres ikke nøjere.

Dette kunne man nærmere forvente i Steen B. Böchers artikel i Geografisk Tidsskrift, 1966, side 129-176: Træk af vejudviklingen i Danmark, belyst gennem beliggenheden af vigtige vadesteder og broer. En af Böchers teser er, at vort ældre vejnet i hovedtrækkene har været stationært, og de 5 stenbroer indpasses følgelig i en større - og løsere - sammenhæng med bestanden af ældre broer og vadesteder. Værdifuldt er det kort, som følger afhandlingen, hvor en række ældre broer og vadesteder er indtegnet for at vise de linier vejene har fulgt. Men mangelen på eksakte dateringer af overgangsstedernes hovedfunktionstid gør alligevel kortet mindre vedrørende set i forbindelse med middelalderbroerne og bestemmelsen af de trafik-formidlende funktioner, som disses rejsning engang tog sigte på.

Sidst skal et nyt arbejde af Peter Bredsdorff omtales: Kortlægning og historiske studier. Et værktøj?

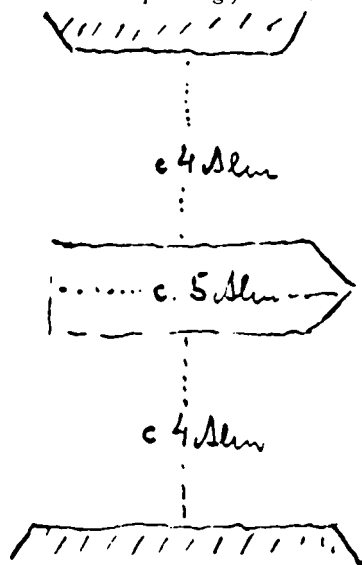
Fig. 8. Kvadre fra Håls bro opstillet foran Blenstrup skole. Fotograferet af Olaf Olsen 1960.

fra 1973. Forfatteren diskuterer det historiske udbytte, man kan have af at studere det omfattende materiale af forskelligartede kort, men: »Hæftet handler især om en ganske bestemt slags kort, de »orohydrografiske«, og det skal her undersøges, om de kan bruges til et ganske bestemt formål - nemlig til at belyse visse sider af vores ældre historie, specielt en periode på grænsen mellem »forhistorisk« og »historisk« tid, som arkæologer, historikere m.fl. har meget lidt konkret at berette om. Fundene er spredte og tilfældige, de troværdige kilder er meget få. Et orohydrografisk kort er et kort, som alene viser landskabsoverfladens højdeforhold og dens søer, moser, vandløb og kystlinier - kort sagt højder plus vand«... (Citat fra forordet).

Bredsdorff tager i forlængelse heraf en række historisk/arkæologiske problemer op til overvejelse. Blandt andet Hærvejens forløb i Jylland, og hvad der særlig har interesse i denne sammenhæng, dens fortsættelse nordpå fra Viborg til Himmerland.

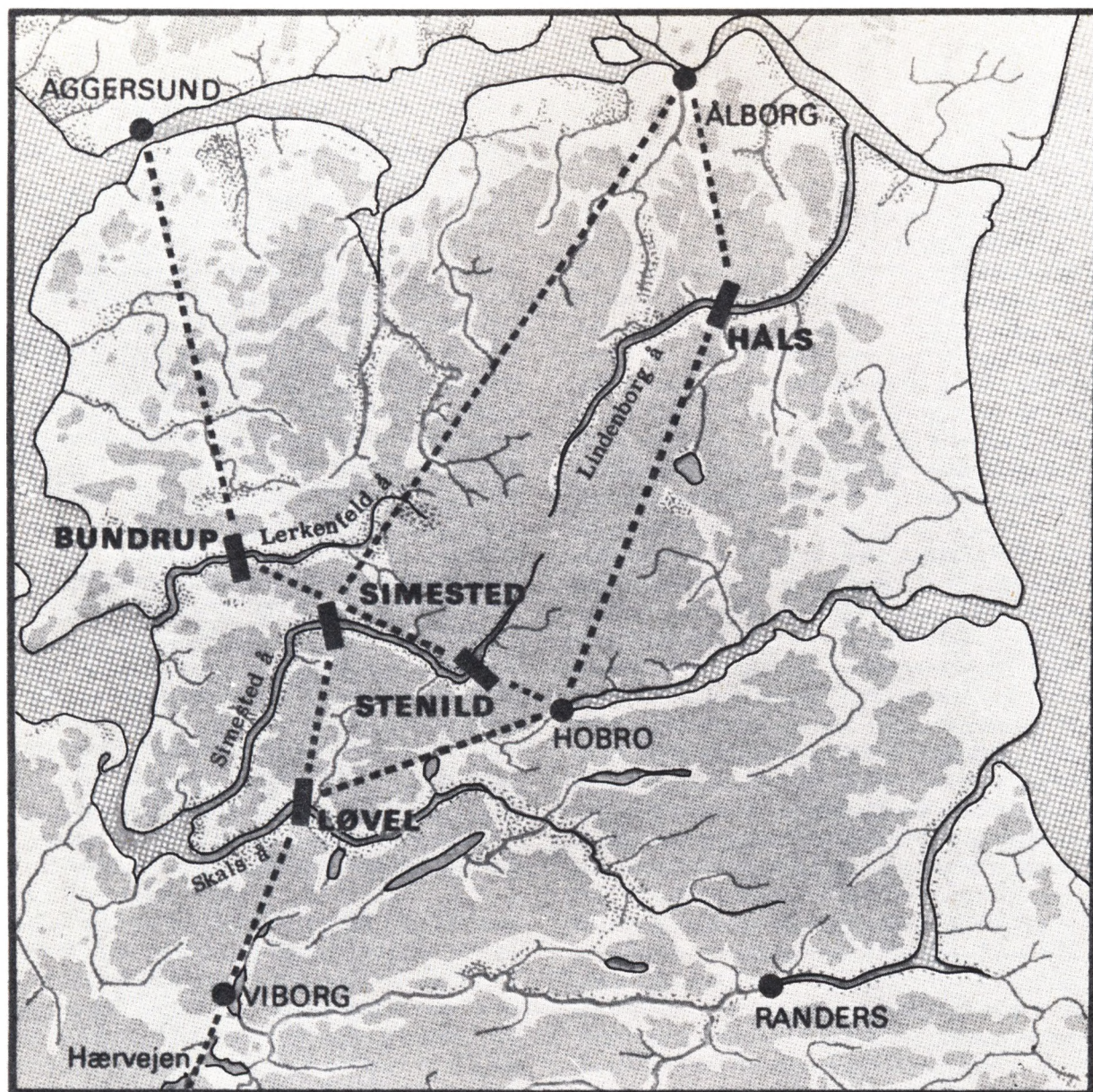
Fig. 9. Simested bro. Skitseopmåling fra 1900.

Bredsdorff fremhæver betydningen af vandskellene mellem de større åer. Her kunne man uden besværlige overgange af sumpede ådale tørskoet og hurtigt bevæge sig frem, en »de-tørre-fødders-teori«... Men vandskellene kunne have et meget snørklet forløb, så man måtte store omveje for på den måde at nå frem. Eksemplet med Hærvejens forløb nordpå fra Viborg er instruktivt. Hvis man herfra ville rejse direkte nordpå - til Ålborg eller overfartsstedet Aggersund ved Limfjorden - måtte man passere en række brede ådale. Fulgte man derimod hovedvanskellet, måtte man fra Viborg dreje direkte østover næsten til Randers, så op mod Hobro og videre frem. Således kom man for eksempel helt uden om Skals å. Man kunne også følge et bivandskel og slå genvej over åen ved Hvornum Vase: »Intet steds slap man lettere over Skalsådalene end her, sandterrasserne skyder sammen fra begge bredder...« (Hugo Matthiessen: Viborgveje. Side 79). Men det var stadig en omvej. Hvis man ville den lige vej op i Himmerland - og ville man rejse tørskoet - måtte der bygges broer. Dette er sket. Men hvornår, og af hvem?

Med disse spørgsmål bevæger vi os udenfor Bredsdorffs intentioner med afhandlingen og kommer ind på de centrale problemer for forståelsen af stenbroernes fremkomst. Er de opført samtidigt? og er bestemmelsen kommet fra en central instans, konge bisp, adel? Løvel bro med indskriftens tydelige kong Erik (Plovpenning? 1241-50) bliver her et nøglemonument. I hvert fald denne bro er bygget på kongebud. Men de andre broer? Derom kan intet siges. Det mærkelige forhold, at de kvaderbyggede broer (16) blot findes i et begrænset område - Himmerland - kunne måske tolkes i retningen af, at Viborg-bispen var indblandet i planlægningen. Thi Himmer-

Fig. 10. Kortet viser hovedtrækkene i det himmerlandske vejnet, som det forløb i middelalderen og stort set har forløbet siden. De 5 kvaderstensbroer ligger ved de største, svært passerbare åer. Efter Skalk 1974 nr. 1.

land udgjorde en vigtig del af Viborg Stift. En sådan tese må dog indtil videre stå som et rent postulat. Kun Løvelbroindskriftens konge er ikke til at komme uden om.

At broerne er middelalderlige må ligge uden for al tvivl. Selve kvaderstesteknikken indicerer en opførelsestid nær granitkirkernes. En meget senere datering end 1300 kan næppe komme på tale. Med hensyn til tidsfæstelsen af broernes levetid ved vi fra de ovenfor anførte kilder, at flere af dem endnu stod under svenskekrigene i begyndelsen af 1600-årene.

Hvordan passer nu denne placering i tid - højmiddelalderen - med de samtidige topografiske forhold? Ved studium af kortet figur 10 (17) ses, at broerne er placeret på strategisk vigtige steder på de hovedfærdselsruter, man ville forvente i perioden. De lå på vejene mellem de middelalderlige købstadcentre: Viborg, Ålborg, Hobro og Randers, samt det vigtige overfartssted Aggersund ved Limfjorden. Men vejnettet er selvfølgelig ældre. Træbroer har sikkert stået på flere af overgangsstederne før stenbroerne. Dette synes således at være tilfældet ved Løvelbro, hvor den - desværre mangelfulde - indskrift antyder en ældre træbro. Hvor gammel den har været, vil de planlagte undersøgelser forhåbentlig vise. Sandsynligheden taler for den sene vikingetid, hvor en let forbindelse mellem de voksende bycentre Viborg og Ålborg blev nødvendig. At storstilede brobygningsarbejder i træ allerede dengang var mulige, har nylige undersøgelser i Ravning ved Vejle vist (18).

Således skulle de kommende undersøgelser af området ved Løvelbro kunne give svar på nogle af de mange gåder omkring disse stenbroer. Brodæmningen vil afsløre skiftende tiders vejbaner. En ældre træbro vil sikkert dukke frem. Den anden indskriftsten... Nej. Lad os ikke spænde forventningerne for højt.

Noter:

1. Side 171 note 28.
2. Side 172 note 35.
3. Side 172 note 36.
4. Titlen er: Løvelbro-indskriften og dens tydning. Side 5-20.
5. Titlen er: Indskriften fra Løvelbro. Side 21-38.
6. Dansk Naturfredningsforenings årsskrift 1961. Side 85-86.
7. Artiklen er fejlagtigt bragt under Løvel sogn.
8. Foruden disse rentegninger foreligger der et par lidt afvigende originalopmålinger på milimeterpapir, samt målskitser i Schultz' dagbog. Materialet findes på Nationalmuseet.
9. Der foreligger på Nationalmuseet fra gravningen ialt 8 fotos. Fra samme periode foreligger enkelte amatør billeder på Viborg Stiftsmuseum.
10. Udgivet af O. Nielsen i Samlinger til jysk historie og topografi, 1866-67: Uddrag af Kristen Sørensen Testrups Rinds herreds krønike. Det citerede stykke side 362-63.
11. Peder Hansen Resens Atlas Danicus. VIB: Viborg Bispedømme. Udgivet af Gunnar Knudsen, 1934. Det citerede side 112.
12. Samlinger til jysk historie og topografi, 1866-67. Side 368.
13. Sidste oversigt: Artiklen »bro« i Kulturhistorisk Leksikon for nordisk middelalder (Peter Seeberg). 1957.
14. Viborg-veje, 1933. Hærvejen, 11. oplag 1965.
15. Vejens udviklingshistorie i Himmersyssel. Aalborg amt historiske samfunds årbog, 1920. Danmarks veje i oldtid og middelalder. Nordisk Kultur XVI, 1934. Hertil en lang række andre artikler.
16. På Sjælland er iagttaget resterne af en middelalderlig stenplankebro med tilhørende vejdamning, som er undersøgt af Hans Stiesdal: Det gamle Værebros. Fra Frederiksborg Amt, 1952.
17. Kortet udført i farver af Jørgen Kragelund til forfatterens artikel om samme emne i Skalk 1974 nr. 1: Kong Eriks broer.
18. Broen undersøgt af Thorkild Ramskou, Nationalmuseet i 1972 og 73. Undersøgelsen er upubliceret. Et fotografi af nogle af brostolperne samt en C-14 datering til 980±100 år er publiceret i: Vejle Museum. Beretning for 1971-72.